

УДК 336.647/648

Остапенко А.С.*кандидат технічних наук,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Херсонського національного технічного університету***Повод Т.М.***кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Херсонського національного технічного університету*

ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ХЕРСОНЬСЬКОГО РЕГІОНУ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

INVESTIGATED THE FORMATION AND USE OF FINANCIAL RESOURCES OF ENTERPRISES OF KHERSON REGION BY KINDS OF ECONOMICS ACTIVITIES

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено формування та використання фінансових ресурсів підприємств Херсонського регіону. Проаналізовано динаміку активів та капіталу підприємств регіону за видами економічної діяльності, визначено їх структуру. Здійснено оцінку ефективності використання фінансових ресурсів підприємств регіону. Визначено проблеми управління фінансовими ресурсами підприємств регіону на макро- та мікрорівнях.

Ключові слова: фінансові ресурси, власні фінансові ресурси, позикові фінансові ресурси, активи, капітал, ефективність.

АННОТАЦИЯ

В статье исследовано формирование та использование финансовых ресурсов предприятий Херсонского региона. Проанализирована динамика активов и капитала предприятий региона по видам экономической деятельности, определена их структура. Приведена оценка эффективности использования финансовых ресурсов предприятий региона. Определены проблемы управления финансовыми ресурсами предприятий региона на макро- и микроуровнях.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, собственные финансовые ресурсы, заемные финансовые ресурсы, активы, капитал, эффективность.

ANNOTATION

The article examines the formation and use of financial resources of enterprises of Kherson region. Analyzes the dynamics of assets and capital of enterprises of the region in the context of economics activities, determined by their structure. Evaluate the effectiveness of use of financial resources of enterprises in the region. Determined the problems of management financial resources of enterprises in the region on macro and micro levels.

Keywords: financial resources, own financial resources, borrowed financial resources, assets, capital, efficiency.

Постановка проблеми. Фінансові ресурси підприємства – це матеріальні носії фінансових відносин. Результати в будь-якій сфері господарювання залежать від наявності та ефективності використання фінансових ресурсів, які прирівнюються до кровоносної системи, що забезпечує життєдіяльність підприємства. Тому управління фінансовими ресурсами є відправним моментом і кінцевим результатом діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. У сучасних економічних умовах саме ці питання мають пріоритетне та першочергове значення.

Необхідність дослідження процесів формування, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємств регіону зумовлена насамперед основними принципами, пов'язаними з проблемами забезпечення ефективної діяльності та досягнення динамічної рівноваги із зовнішнім середовищем, а також пошуком шляхів виживання підприємств за умов розвитку ринку та інтеграційних процесів, нових факторів їх успіху в конкурентному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у дослідження формування та використання фінансових ресурсів підприємства зробили відомі вітчизняні вчені, серед яких В.Л. Андрущенко, З.С. Варналій, О.Д. Василик, В.М. Геець, А.С. Гальчинський, А.І. Даниленко, А.М. Мороз, А.М. Поддєрьогін, М.І. Савлук, В.М. Федосов, С.І. Юрій та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на велику кількість наукових доробок, формуванню та використанню фінансових ресурсів на регіональному рівні за видами економічної діяльності підприємств у вітчизняній фаховій літературі приділяється недостатньо уваги.

Мета статті – аналіз джерел формування та ефективності використання фінансових ресурсів підприємств Херсонського регіону за видами економічної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансові ресурси підприємств являють собою грошові доходи й нагромадження, які формуються у юридичних осіб у процесі їх господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел фінансування і використовуються для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань, стимулювання працівників, а також для здійснення інших заходів із метою забезпечення ефективності розвитку підприємства.

Склад, структура та розмір фінансових ресурсів підприємств регіону обумовлюється необ-

хідністю розвитку фінансово-господарської діяльності. Від величини фінансових ресурсів та їх ефективного використання залежить фінансовий стан підприємства: платоспроможність, фінансова стійкість, ліквідність.

Проаналізуємо динаміку та структуру активів підприємств Херсонського регіону за видами економічної діяльності.

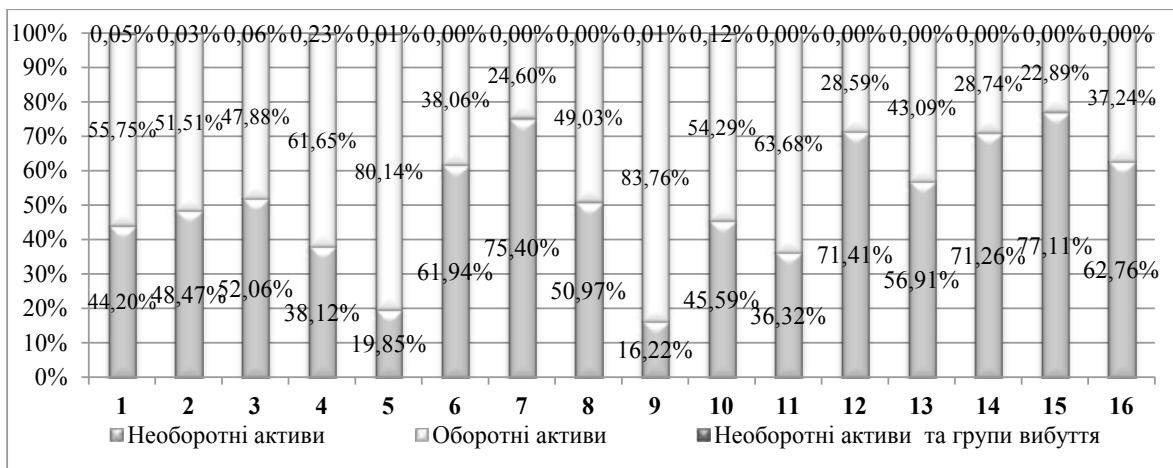
Аналізуючи табл. 1, можна зробити такі висновки щодо динаміки активів підприємств регіону за видами економічної діяльності:

– у цілому величина активів підприємств регіону зростає у 2014 р. на 4 807 144,1 тис. грн,

або на 13,2%, що свідчить про розширення масштабів діяльності підприємств регіону порівняно з попереднім 2013 р.;

– найбільше зростають активи підприємств фінансової та страхової діяльності – майже в 3 рази, при чому завдяки зростанню необігових активів на 274 404,4 тис. грн, або у 9 разів, та обігових активів на 195 981,6 тис. грн, або в 2 рази;

– найбільше скорочення активів підприємств регіону відбулося в галузі мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – на 3 368 тис. грн, або на 20,6%.

Примітка: 1 – усього в регіоні; 2 – сільське, лісове та рибне господарство; 3 – промисловість; 4 – будівництво; 5 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів; 6 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; 7 – тимчасове розміщування й організація харчування; 8 – інформація та телекомунікація; 9 – фінансова та страхова діяльність; 10 – операції з нерухомим майном; 11 – професійна, наукова та технічна діяльність; 12 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; 13 – освіта; 14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; 15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; 16 – надання інших послуг.

Рис. 1. Структура активів підприємств регіону за видами економічної діяльності в 2013 р., % [3]

Примітка: 1 – усього в регіоні; 2 – сільське, лісове та рибне господарство; 3 – промисловість; 4 – будівництво; 5 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів; 6 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; 7 – тимчасове розміщування й організація харчування; 8 – інформація та телекомунікація; 9 – фінансова та страхова діяльність; 10 – операції з нерухомим майном; 11 – професійна, наукова та технічна діяльність; 12 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; 13 – освіта; 14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; 15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; 16 – надання інших послуг.

Рис. 2. Структура активів підприємств регіону за видами економічної діяльності в 2014 р., % [3]

Таблиця 1
Динаміка активів підприємств Херсонського регіону за видами економічної діяльності [3]

Показники	Необігові активи			Обігові активи			Необігові активи та групи вибуття			Усього активи		
	2013	2014	абс. зміни % зміни	2013	2014	абс. зміни % зміни	2013	2014	абс. зміни % зміни	2013	2014	абс. зміни % зміни
Усього, у тому числі:	16074513,6	16431631,7	357118,1 2,2	20272728,5	24721478,3	4448749,8 21,9	17370,7	18646,9	1276,2 7,3	36364612,8	41171756,9	4807144,1 13,2
сільське, лісове та рибне господарства	4841405,8	5580598,0	739192,2 15,3	5144801,4	6228329,5	1083528,1 21,1	2578,0	2898,2	320,2 12,4	9988785,2	11811825,7	1823040,5 18,3
промисловість	6330694,0	6009407,4	-321286,6 -5,1	5821555,3	7991078,7	2169523,4 37,3	7391,6	6032,4	-1359,2 -18,4	12159640,9	14006518,7	1846877,8 15,2
будівництво	380046,4	435958,3	55911,9 14,7	614663,1	761359,2	146696,1 23,9	2267,9	4326,8	2058,9 90,8	996977,4	1201644,3	204666,9 20,5
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1430393,5	1047177,1	-383216,4 -26,8	5776139,0	6449841,7	673702,7 11,7	711,3	4991,1	4279,8 601,7	7207243,8	7502009,9	294766,1 4,1
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	603517,8	708985,5	105467,7 17,5	370771,2	676938,0	306166,8 82,6	5,0	-	-	974294,0	1385923,5	411629,5 42,2
тимчасове розміщування та харчування	189185,4	188981,7	-203,7 -0,1	61719,3	67172,6	5453,3 8,8	3,1	3,2	0,1 3,2	250907,8	256157,5	5249,7 2,1
інформація та телекомунікація	21945,8	23118,6	1172,8 5,3	21108,5	27712,6	6604,1 31,3	-	-	-	43054,3	50831,2	7776,9 18,1
фінансова та страхова діяльність	33091,6	307496,0	274404,4 829,2	170883,8	366865,4	195981,6 114,7	30,0	30,0	0,0 0,0	204005,4	674391,4	470386,0 230,6
операції з нерухомим майном	1600363,7	1506207,9	-94155,8 -5,9	1905938,5	1769543,7	-136394,8 -7,2	4380,3	47,7	-4332,6 -98,9	3510682,5	3275799,3	-234883,2 -6,7
професійна, наукова та технічна діяльність	91405,5	107035,9	15630,4 17,1	160233,3	108183,8	-52049,5 -32,5	0,0	3,7	3,7 100	251638,8	215223,4	-36415,4 -14,5
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	482108,9	450499,0	-31609,9 -6,6	193043,6	234725,7	41682,1 21,6	3,5	0,0	-3,5 -100	675156,0	685224,7	10068,7 1,5
освіта	5386,2	5558,1	171,9 3,2	4078,4	5915,3	1836,9 45,0	-	-	-	9464,6	11473,4	2008,8 21,2
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	36956,9	38415,8	1458,9 3,9	14906,2	20631,1	5724,9 38,4	-	-	-	51863,1	59046,9	7183,8 13,9
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	12587,4	9007,3	-3580,1 -28,4	3736	3634,3	-101,7 -2,7	0	313,8	313,8 100	16323,4	12955,4	-3368,0 -20,6
надання інших видів послуг	15424,7	13185,1	-2239,6 -14,5	9150,9	9546,7	395,8 4,3	-	-	-	24575,6	22731,8	-1843,8 -7,5

На рис. 1–2 наведено структуру активів підприємств регіону за видами економічної діяльності в 2013–2014 рр. з метою визначення динамічних зрушень.

Аналізуючи рис. 1–2, зазначимо, що структура активів підприємств регіону виглядає так: у 2013 р. обігові активи становили 55,78%, а в 2014 році їх частка зросла до 60,04%, відповідно частка необігових активів у 2013 р. становила 44,20%, а в 2014 році вона зменшилася до 39,91%. У цілому наведена структура активів позитивно впливає на ліквідність та платоспроможність підприємств.

У 2013 р. частка обігових активів переважає на підприємствах наступних видів економічної діяльності:

- сільське, лісове та рибне господарства;
- будівництво;
- оптова та роздрібна торгівля;
- фінансова та страхова діяльність;
- операції з нерухомим майном;
- професійна, наукова та технічна діяльність.

У 2014 р. збільшується частка обігових активів у таких видах діяльності, як промисловість, інформація та телекомунікація й освіта.

Частка необігових активів є більшою в таких видах діяльності:

- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність;
- тимчасове розміщування й організація харчування;
- діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування;
- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги;
- мистецтво, спорт, розваги та відпочинок;
- надання інших послуг.

Така динаміка пов'язана, в першу чергу, зі специфікою їх діяльності.

Аналізуючи дані табл. 1 та рис. 1–2, зазначимо, що структура активів суттєво відрізняється за різними видами діяльності, проте спостерігається загальна тенденція до збільшення частки необігових активів. Це пов'язано насамперед зі зростанням обсягів капіталовкладень у необігові активи та подорожчанням сировини для виготовлення продукції (надання послуг).

Таким чином, активи підприємства – це основні й оборотні засоби, і є реальним капіталом, що використовується для забезпечення статутної діяльності. Динаміка структури активів за видами економічної діяльності передбачає існування постійних зрушень у структурі обігових та необігових активів, що свідчить про динамічність ринкових відносин у регіоні, а отже, динамічність фінансово-господарської діяльності та фінансового стану суб'єктів господарювання України в цілому.

Пасив, на відміну від активу, зображає джерела фінансування активів, які забезпечуються корпоративними цінними паперами, пайовими внесками, борговими корпоративними зобов'язаннями, зобов'язаннями перед банками,

кредиторською заборгованістю, зобов'язаннями за розрахунками з оплати праці, з бюджетом, централізованими державними фондами, страховими організаціями тощо.

Далі проаналізуємо капітал (джерела фінансування активів) підприємств регіону за видами економічної діяльності (див. табл. 2).

Джерела фінансування діяльності підприємства поділяють на власні та позикові. Власний капітал є основою незалежності підприємства. Необхідність у власному капіталі зумовлена вимогами самофінансування. Але фінансування діяльності підприємств лише за власні кошти не завжди вигідне для нього, особливо тоді, коли діяльність виробництва визначається сезонністю.

Позиковий капітал – це частка вартості майна підприємства, сформованого за допомогою зобов'язань, які в майбутньому мають бути погашені.

Так, згідно з даними табл. 2, загальний капітал підприємств регіону в 2014 р. збільшився на 4 807 144,1 тис. грн, але через зростання саме величини позикового капіталу – на 7 368 095,3 тис. грн, власний капітал скоротився на 2 560 951,2 тис. грн, це свідчить про зростання фінансової залежності підприємств регіону від кредиторів. Відповідна динаміка капіталу також спостерігається в таких видах економічної діяльності:

- промисловість;
- будівництво;
- оптова та роздрібна торгівля;
- фінансова та страхова діяльність;
- операції з нерухомим майном;
- мистецтво, спорт, розваги та відпочинок;
- надання інших послуг.

Видами економічної діяльності, в яких спостерігається зростання як власного, так позикового капіталу є:

- сільське, лісове та рибне господарство;
- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність;
- інформація та телекомунікація;
- освіта;
- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

Зростання власного та зменшення позикового капіталів простежується на підприємствах: тимчасового розміщування й організації харчування; професійної, наукової та технічної діяльності; діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, що свідчить про те, що у сучасних економічних умовах підприємства вимушені вишукувати шляхи виходу за рахунок власних фінансових ресурсів.

Проаналізуємо основні показники, які характеризують ефективність використання фінансових ресурсів підприємств регіону.

Коефіцієнт автономії (коефіцієнт концентрації власного капіталу, коефіцієнт незалежності) визначає частку коштів, інвестованих у діяльність підприємства його власниками та показує рівень незалежності фінансового стану підпри-

Таблиця 2

Динаміка капіталу підприємств Херсонського регіону за видами економічної діяльності, тис. грн [3]

Показники	2013						2014						Абс. зміни																																																																																																																																																
	Власний капітал	Позиковий капітал	Загальний капітал	Власний капітал	Позиковий капітал	Загальний капітал	Власний капітал	Позиковий капітал	Загальний капітал	Власний капітал	Позиковий капітал	Загальний капітал	Власний капітал	Позиковий капітал	Загальний капітал																																																																																																																																														
	Усього, у тому числі:	12 428 901,1	23 935 711,7	36 364 612,8	9 867 949,9	31 303 807,0	41 171 756,9	-2 560 951,2	7 368 095,3	4 807 144,1	5 509 029,0	4 479 756,2	9 988 785,2	6366254,5	5 445 571,2	11 811 825,7	965 815,0	1 823 040,5	промисловість	3 706 445,4	8 453 195,5	12 159 640,9	1 921 007,0	12 085 511,7	14 006 518,7	-1 785 438,4	3 632 316,2	1 846 877,8	будівництво	277 247,2	719 730,2	996 977,4	203 840,8	997 803,5	1 201 644,3	-73 406,4	278 073,3	204 666,9	оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	657 020,1	6 550 223,7	7 207 243,8	-332 807,3	7 834 817,2	7 502 009,9	-989 827,4	1 284 593,5	294 766,1	транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	484 555,7	489 738,3	974 294,0	564 824,2	821099,3	1385923,5	80268,5	331 361,0	411 629,5	тимчасове розміщування та харчування	146 342,6	104 565,2	250 907,8	155 304,8	100852,7	256157,5	8962,2	-3 712,5	5 249,7	інформація та телекомунікація	23 067,0	19 987,3	43 054,3	27 412,4	23418,8	50831,2	4345,4	3 431,5	7 776,9	фінансова та страхова діяльність	76 986,8	127 018,6	204 005,4	-230 697,6	905089,0	674391,4	-307684,4	778 070,4	470 386,0	операції з нерухомим майном	1 030 706,0	2 479 976,5	3 510 682,5	560 130,3	2715669,0	3275799,3	-470575,7	235 692,5	-234 883,2	професійна, наукова та технічна діяльність	104 816,7	146 822,1	251 638,8	117 234,4	97989,0	215223,4	12417,7	-48 833,1	-36 415,4	діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	351 542,1	323 613,9	675 156,0	456 346,0	228 878,7	685 224,7	104 803,9	-94 735,2	10 068,7	освіта	7 585,9	1 878,7	9 464,6	8 267,3	3 206,1	11 473,4	681,4	1 327,4	2 008,8	охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	28 260,0	23 603,1	51 863,1	33 978,6	25 068,3	59 046,9	5 718,6	1 465,2	7 183,8	мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	10 118,0	6 205,4	16 323,4	5 635,2	7 320,2	12 955,4	-4 482,8	1 114,8	-3 368,0	надання інших видів послуг	15 178,6	9 397,0	24 575,6	11 222,3	11 509,5	22 731,8	-3 956,3	2 112,5

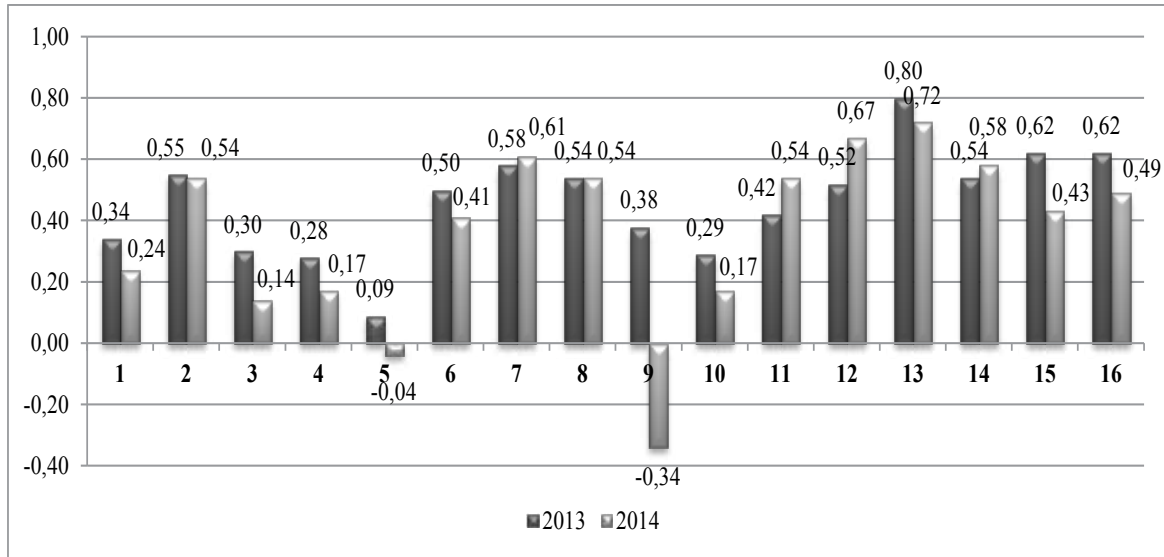

емства від позикового капіталу. Це свідчить про зменшення фінансових труднощів у майбутньому та збільшення власних резервів для погашення фінансових обов'язків підприємства.

З огляду на практичний досвід, значення коефіцієнту автономії понад 0,6 свідчить про достійке фінансове становище підприємства, оскільки підприємство може здійснювати платежі насамперед за власні кошти.

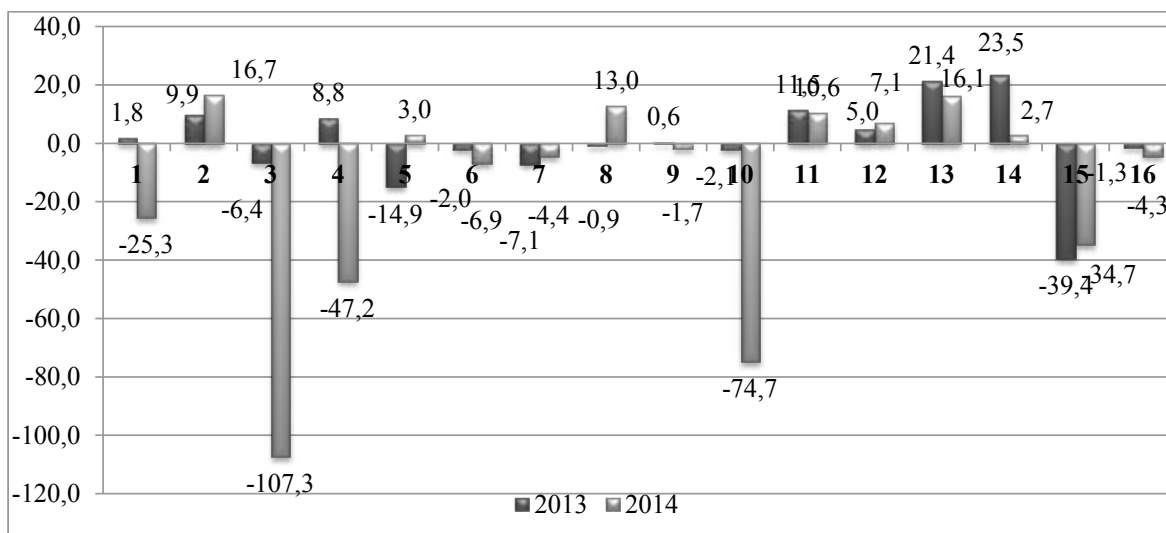
Динаміку коефіцієнта автономії підприємств регіону за видами економічної діяльності наведено на рис. 3.

У 2014 р. коефіцієнт автономії у підприємствах регіону в цілому значно зменшився – з 0,34 у 2013 р. до 0,24 наступного, це свідчить про те, що підприємства регіону не є фінансово стійкими, при чому спостерігається негативна тенденція погіршення цього показника. Отже,

Примітки: 1 – усього в регіоні; 2 – сільське, лісове та рибне господарство; 3 – промисловість; 4 – будівництво; 5 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів; 6 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; 7 – тимчасове розміщування й організація харчування; 8 – інформація та телекомунікація; 9 – фінансова та страхова діяльність; 10 – операції з нерухомим майном; 11 – професійна, наукова та технічна діяльність; 12 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; 13 – освіта; 14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; 15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; 16 – надання інших послуг.

Рис. 3. Динаміка коефіцієнта автономії підприємств регіону за видами економічної діяльності [3]

Примітки: 1 – усього в регіоні; 2 – сільське, лісове та рибне господарство; 3 – промисловість; 4 – будівництво; 5 – оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів; 6 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; 7 – тимчасове розміщування й організація харчування; 8 – інформація та телекомунікація; 9 – фінансова та страхова діяльність; 10 – операції з нерухомим майном; 11 – професійна, наукова та технічна діяльність; 12 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; 13 – освіта; 14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; 15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; 16 – надання інших послуг.

Рис. 4. Динаміка коефіцієнта рентабельності власного капіталу підприємств регіону за видами економічної діяльності, % [3]

частка власного капіталу в капіталу підприємств регіону скоротилася в 2014 р. до 24% порівняно з 2013 р. (34%).

Аналіз фінансового стану підприємств регіону на основі коефіцієнта автономії за видами економічної діяльності говорить про те, що найбільш стійке фінансове становище на кінець 2014 р. спостерігалось на підприємствах галузі освіти (0,72), діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (0,67), тимчасового розміщування й організації харчування (0,61).

Досить стійке фінансове становище спостерігалось на підприємствах, які здійснюють діяльність у галузях сільського, лісового та рибного господарств; охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; інформації та телекомунікації, професійної (коефіцієнт автономії більше ніж 0,5).

Найменш стійке фінансове становище на підприємствах галузей: промисловості; будівництва; оптової та роздрібно торгівлі; транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності; фінансової та страхової діяльності; операцій з нерухомим майном; мистецтва, спорту, розваг та відпочинку; надання інших послуг.

Таким чином, високі значення коефіцієнта автономії на підприємствах, що діють в таких видах економічної діяльності, як освіта, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, тимчасове розміщення й організація харчування, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, говорять про те, що ці

підприємства здійснюють діяльність переважно за власні кошти. Така ситуація зумовлена насамперед високими відсотковими ставками за кредитами, зменшенням бюджетного фінансування та ускладненням доступу до кредитних інвестиційних ресурсів.

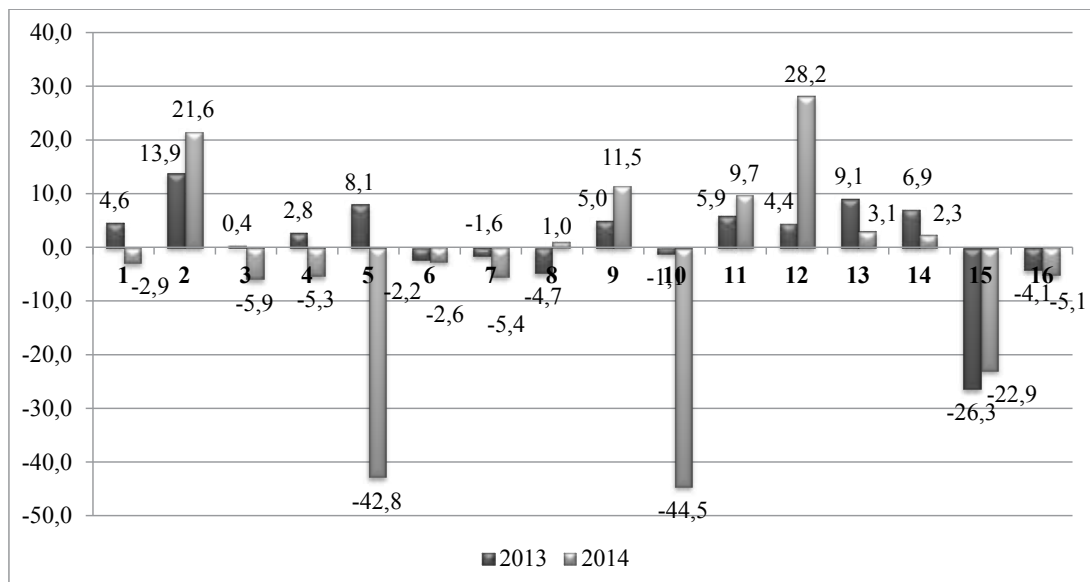
Для того, щоб оцінити ефективність формування та використання фінансових ресурсів підприємств Херсонського регіону, доцільно оцінити показники рентабельності.

На рис. 4 зображена динаміка рентабельності власного капіталу підприємств регіону за видами економічної діяльності.

У середньому в регіоні спостерігається значне зниження рентабельності власного капіталу – з 1,8% у 2013 р. до –25,3% у 2014 р., це зумовлено, знову ж таки, внаслідок понесених збитків у 2014 р.

Позитивна динаміка зростання рентабельності власного капіталу підприємств регіону спостерігається в таких видах економічної діяльності: сільське, лісове та рибне господарства; оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів; інформація та телекомунікація; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

Негативна динаміка зменшення – на підприємствах промисловості; будівництва; транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності; тимчасового розміщування й організації харчування; фінансової та страхової діяльності; операцій з нерухомим майном; професійної, наукової та технічної діяльності; освіти; охорони здоров'я та надання

Примітки: 1 – усього в регіоні; 2 – сільське, лісове та рибне господарство; 3 – промисловість; 4 – будівництво; 5 – оптова та роздрібно торгівля; ремонт автотранспортних засобів та мотоциклів; 6 – транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; 7 – тимчасове розміщування й організація харчування; 8 – інформація та телекомунікація; 9 – фінансова та страхова діяльність; 10 – операції з нерухомим майном; 11 – професійна, наукова та технічна діяльність; 12 – діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування; 13 – освіта; 14 – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; 15 – мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; 16 – надання інших послуг.

Рис. 5. Динаміка рівня операційної рентабельності (збитковості) підприємств регіону за видами економічної діяльності, % [3]

соціальної допомоги; мистецтва, спорту, розваг та відпочинку; з надання інших послуг.

На сучасному етапі вивчення абсолютної величини прибутку є недостатнім для аналізу та оцінки ефективності діяльності підприємства. Життєздатність підприємства залежить саме від того, який досягається рівень прибутковості (рентабельності). Показник рентабельності є відносним показником, який свідчить про ефективність діяльності підприємств, у першу чергу, це показник рентабельності операційної діяльності підприємств (див. рис. 5) як співвідношення фінансового результату від операційної діяльності до витрат операційної діяльності.

Зазначимо, що позитивна динаміка збільшення результату від операційної діяльності у 2013–2014 рр. характерна для таких видів економічної діяльності: сільське, лісове та рибне господарство; фінансова та страхова діяльність; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, але витрати підприємств цих видів діяльності, крім підприємств фінансової та страхової діяльності, мають тенденцію до зростання. Підприємства всіх інших видів економічної діяльності як результат операційної діяльності у 2013–2014 рр. мають збиток. Отже, ми рекомендуємо збільшити операційні доходи та шукати шляхи зменшення операційних витрат.

Виробництво різних продуктів діяльності підприємства характеризується різним співвідношенням результату діяльності й витрат. Тому необхідно порівняти наявні витрати з отриманим прибутком, що дасть змогу визначити ефективність витрат і рентабельність операційної діяльності підприємства (див. рис. 5).

У 2013–2014 рр. спостерігається позитивна динаміка зростання рівня операційної рентабельності підприємств таких видів економічної діяльності: сільське, лісове та рибне господарства; фінансова та страхова діяльності; професійна, наукова та технічна діяльності; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування.

На підприємствах усіх інших видів економічної діяльності рівень операційної рентабельності характеризується як збитковий і має тенденцію до зменшення в 2014 р. порівняно з 2013 р., що говорить про зниження ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. Тому фінансовим менеджерам підприємств цих видів діяльності необхідно переглянути політику управління фінансовими ресурсами та вжити відповідних заходів щодо підвищення їх рентабельності.

Висновки. Кризовий стан багатьох підприємств Херсонського регіону зумовлений наявністю проблем як на макро-, так і на мікрорівнях.

Так, основними проблемами на мікрорівні є низький рівень кваліфікації керівництва підприємства, дефіцит внутрішніх джерел фінансування, труднощі залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел, ризикова політика формування активів та капіталу підприємств. Основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємств Херсонського регіону протягом 2013–2014 рр. є позиковий капітал. Таким чином, перевищення позикових фінансових ресурсів над власними свідчить про недостатній рівень фінансової стійкості підприємств регіону та значну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Крім того, суттєвою проблемою для багатьох підприємств Херсонського регіону залишається дефіцит ресурсів для фінансування своєї поточної діяльності. Більшість підприємств досліджуваного регіону є неплатоспроможними, оскільки наявних обігових активів не вистачає для погашення поточних зобов'язань. Це приводить до того, що довгострокові ресурси використовуються для вирішення поточних питань. Безперечно, це покращує короткострокову платоспроможність, але водночас знижує фінансову стійкість, що не дає керівництву можливості розробляти довгострокову фінансову стратегію підприємства.

На макрорівні основними факторами, що вплинули на ефективність формування та використання фінансових ресурсів підприємств Херсонського регіону, є зростання кількості злочинів у галузі, насичення ринку та загострення конкурентної боротьби, зростання цін на сировину і матеріали, підвищення заробітної плати в галузі, зниження купівельної спроможності населення, інфляційні процеси, девальвація національної валюти тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Козачок І.А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства / І.А. Козачок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zgia.zp.ua>.
2. Слюсаренко К.В. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств ГМК України в сучасних умовах господарювання / К.В. Слюсаренко, С.А. Британ // Молодий вчений. – 2015. – № 5 (20). – Ч. 2. – С. 84-91.
3. Офіційний сайт Головного управління статистики в Херсонській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ks.ukrstat.gov.ua>.